

УДК 336.77.01:330.567.22

Кричинюк А.П.*магістр банківської справи,
аспірант кафедри фінансів та банківської справи
Європейського університету***Кочетков В.М.***доктор економічних наук, професор,
Європейський університет*

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНИХ НОРМАТИВІВ БАНКІВ УКРАЇНИ

Стаття присвячена порівняльному аналізу нормативів капіталу та нормативів кредитного ризику вибірки комерційних банків України із чотирьох груп за розміром активів протягом 2010–2014 років. Надано оцінку виконання нормативів капіталу та нормативів кредитного ризику вибраними комерційними банками України протягом 2010–2014 років. Використання вільних резервів економічних нормативів дозволить збільшити прибутки банків України.

Ключові слова: нормативи капіталу, нормативи кредитного ризику, кредитна діяльність, банк, прибуток.

Кричинюк А.П., Кочетков В.М. СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ЭКОНОМИЧЕСКИХ НОРМАТИВОВ БАНКОВ УКРАИНЫ

Статья посвящена сравнительному анализу нормативов капитала и нормативов кредитного риска выборки коммерческих банков Украины из четырех групп по размеру активов в течение 2010–2014 годов. Дана оценка выполнения нормативов капитала и нормативов кредитного риска выбранными коммерческими банками Украины в течение 2010–2014 годов. Использование свободных резервов экономических нормативов позволит увеличить прибыль банков Украины.

Ключевые слова: нормативы капитала, нормативы кредитного риска, кредитная деятельность, банк, прибыль.

Krychyniuk A.P., Kochetkov V.M. COMPARATIVE ANALYSIS OF ECONOMIC NORMS OF BANKS OF UKRAINE

The article devoted the comparative analysis of norms of capital and norms of credit risk of selection of commercial banks of Ukraine from four groups in size of assets during 2010–2014 years. The estimation given the implementation of norms of capital and norms of credit risk by the chosen commercial jars of Ukraine during 2010–2014 years. During 2010–2014 years the chosen jars exceeded the normative value of low-limit of regulatory capital. During 2010–2014 years the chosen jars exceeded the normative value of norm of sufficientness (adequacies) of capital (N2). During 2010–2014 years the chosen jars adhered to the norm of correlation of regulatory capital to the combined assets (N3). During 2010–2014 years jars adhered to the norm of maximal size of credit risk on one contractor (N7), except for Otp bank. During 2010–2014 years the chosen jars did not exceed the normative value of credit risks (N8, N9, N10).

Keywords: norms of capital, norms of credit risk, credit activity, bank, profit.

Постановка проблеми. Комерційні банки України складають другу частину дворівневої банківської системи України. Діяльність банків супроводжується різноманітними ризиками [9]. Ризики мають негативні наслідки. Ризики в банківській діяльності впливають із специфіки банківських операцій, що здійснюються в умовах ринкових відносин, та означають ймовірність отримання доходів, менших від очікуваних, зниження вартості активів. Підвищені банківські ризики призводять до значних фінансових утрат і, як наслідок, до банкрутства банків. З метою забезпечення стабільної діяльності банків та запобігання неправильному розподілу ресурсів і втраті капіталу через ризики, що притаманні банківській діяльності, банки зобов'язані виконувати нормативи капіталу та нормативи кредитного ризику (економічні нормативи) [9;10]. Економічні нормативи регулюють саме кредитну діяльність банків України. Банки мають виконувати мінімальний розмір регулятивного капіталу банку, норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу, норматив співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів, норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента, норматив великих кредитних ризиків, норматив максимального розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру, максимального сукупного розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих інсайдерам.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Роботи українських учених присвячені проблемам капіталізації банківської системи, зокрема, М. Діба [1], І. Краснова [1], А. Стрижака [1], В. Міщенко [2],

О.О. Чуба [5] та ін. Серед російських дослідників зазначеній проблемі присвячено праці Н.В. Ключової [3], К.О. Попова [4], Ю.Н. Юденкова [4]. Фундаментальними з цієї проблематики є дослідження західних науковців А. Бегера [6; 7], Р.Дж. Херрінга [6], Дж.П. Сзего [6]. Незважаючи на те, що порушені проблеми не обділені увагою науковців, на думку авторів, проведені дослідження не можуть повністю задовольнити потреби теорії і практики. Зокрема, недостатньо висвітлені питання дотримання типовими банками України нормативів капіталу та нормативів кредитного ризику, якими Регулятор контролює банківське кредитування. Усе це спонукало авторів провести дане дослідження. На особливу увагу заслуговує питання вільних резервів перевищених нормативів капіталу та нормативів кредитного ризику.

Постановка завдання. Мета статті – провести порівняльний аналіз нормативів капіталу та нормативів кредитного ризику найбільш представницьких банків чотирьох груп згідно із класифікацією Національного банку України.

Виклад основного матеріалу дослідження. За розміром активів усі банки поділяються на чотири групи. Вибрані банки з чотирьох груп за розміром активів. Вибрані банки є найбільш типовими (характерними) для банківської системи України. До першої групи належить Ощадбанк, до другої групи – ОТП банк, до третьої групи – Мегабанк, до четвертої групи – Таскомбанк.

Виконуючи вимоги Закону України «Про Національний банк України» та Закону України «Про банки і банківську діяльність», Національний банк

України установив порядок визначення регулятивного капіталу банку та економічні нормативи, які є обов'язковими до виконання усіма банками. Економічні нормативи регулюють банківське кредитування в Україні. До нормативів капіталу належать норматив мінімального розміру регулятивного капіталу (Н1), достатності (адекватності) регулятивного капіталу (Н2) і співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів (Н3). До нормативів кредитного ризику належать норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7), норматив великих кредитних ризиків (Н8), норматив максимального розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру (Н9) та норматив максимального сукупного розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих інсайдерам (Н10). Регулятор може змінювати нормативні значення нормативів або замінювати нормативи і цим може впливати на кредитну діяльність банків України.

Мінімальний розмір регулятивного капіталу (Н1) банку, який отримав банківську ліцензію до 11 липня 2014 року, складає 120 млн грн і не змінюється до 10 липня 2017 року. Мінімальний розмір регулятивного капіталу банку (Н1), який отримав банківську

ліцензію після 11 липня 2014 року, повинен становити 500 мільйонів гривень. Регулятивний капітал є одним із найважливіших показників діяльності банків, основним призначенням якого є покриття негативних наслідків різноманітних ризиків, які банки беруть на себе у процесі своєї діяльності, та забезпечення захисту вкладів, фінансової стійкості та стабільної діяльності банків. Розмір регулятивного капіталу банку не може бути меншим, ніж його статутний капітал.

Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу показує здатність банку своєчасно і в повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями, які виникають при здійсненні торговельних, кредитних або інших операцій грошового характеру. Чим вище значення показника достатності (адекватності) регулятивного капіталу, тим більшу частку ризику беруть на себе власники банку, і, навпаки, чим нижче значення показника, тим більшу частку ризику банк перекладає на кредиторів або вкладників банку. Відповідно до діючих вимог до капіталу, встановленими НБУ, банки повинні підтримувати співвідношення капіталу й активів, зважених з урахуванням ризику (норматив

Таблиця 1

Динаміка нормативів економічної діяльності банків за 2010 р.

№ з/п	Назва банку	За станом на 01.01.2011						
		Нормативи економічної діяльності						
		Н1	Н2	Н3	Н7	Н8	Н9	Н10
		Нормативне значення						
		120000 тис. грн	10%	9%	25%	8 крат. Н1 (%)	5%	30%
1	Ощадбанк	17437448	40,41	26,42	19,11	147,83	0,08	0,26
2	Отп банк	4900000	22,1	17,5	10,32	20,53	1,2	2,92
3	Мегабанк	729000	30	23,62	17,09	100,8	2,02	5,01
4	Таскомбанк	215246,0	14,12	10,91	20,35	275,35	1,0	2,57

Джерело: складено автором на основі [11; 12; 13; 14]

Таблиця 2

Динаміка нормативів економічної діяльності банків за 2011 р.

№ з/п	Назва банку	За станом на 01.01.2012						
		Нормативи економічної діяльності						
		Н1	Н2	Н3	Н7	Н8	Н9	Н10
		Нормативне значення						
		120000 тис. грн	10%	9%	25%	8 крат. Н1 (%)	5%	30%
1	Ощадбанк	18383058	30,54	21,77	19,24	202,33	0,08	0,20
2	Отп банк	4355824	20,19	17,32	12,61	36,43	4,22	15,66
3	Мегабанк	766000	20,37	16,88	19,49	126,69	2,82	5,94
4	Таскомбанк	296096	13,6	12,89	23,4	308,46	0,98	2,93

Джерело: складено автором на основі [11; 12; 13; 14]

Таблиця 3

Динаміка нормативів економічної діяльності банків за 2012 р.

№ з/п	Назва банку	За станом на 01.01.2013						
		Нормативи економічної діяльності						
		Н1	Н2	Н3	Н7	Н8	Н9	Н10
		Нормативне значення						
		120000 тис. грн	10%	9%	25%	8 крат. Н1 (%)	5%	30%
1	Ощадбанк	18289128	25,35	19,54	17,51	221,08	0,08	0,21
2	Отп банк	3007073	13,77	17,01	19,94	116,57	4,62	13,65
3	Мегабанк	738 792	16,89	14,84	23,21	162,54	3,02	5,57
4	Таскомбанк	334839,0	15,50	16,85	21,94	283,1	2,27	7,52

Джерело: складено автором на основі [11; 12; 13; 14]

достатності капіталу) на рівні вище обов'язкового мінімального значення, що становить 10%. Норматив співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів (Н3) встановлює розмір регулятивного капіталу, який потрібний для здійснення банком активних операцій. Норматив співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів (Н3) визначає мінімальне значення коефіцієнту регулятивного капіталу до сукупних активів і відображає розмір регулятивного капіталу, необхідний для здійснення банком активних операцій. Нормативне значення коефіцієнту регулятивного капіталу до сукупних активів має бути не менше ніж 9 процентів. Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7) розроблено для обмеження кредитного ризику, який виникає через невиконання окремими контрагентами своїх зобов'язань. Нормативне значення Н7 не має бути вище ніж 25 процентів. Норматив великих кредитних ризиків (Н8) розроблено для обмеження концентрації кредитного ризику за окремим контрагентом чи групою пов'язаних контрагентів. Нормативне значення Н8 не має бути вище 8-кратного розміру регулятивного капіталу банку. Норматив максимального розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру (Н9), введено для обмеження ризику, що виникає під час проведення операцій з інсайдерами, що може вплинути на діяльність банку. Банк проводить операції з інсайдерами на умовах, які не вигідні для банку, що призводить до суттєвих проблем, тому що у таких випадках оцінюють платоспроможність контрагента не завжди достатньо об'єктивно. Нормативне значення Н9 не має бути вище 5 процентів. Норматив максимального розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих інсайдерам (Н10), введено для обмеження сукупної суми усіх ризиків щодо інсайдерів банку. Надмірний обсяг загальної суми усіх ризиків щодо інсайдерів банку створює концентрацію ризиків і загрожує збереженню регулятивного капіталу банку. Нормативне значення Н10 не має бути вище 30 процентів.

Протягом 2010–2012 років Таскомбанк дотримувався нормативів капіталу і кредитного ризику. У Таскомбанку за станом на 31 грудня 2011 року значення нормативу достатності капіталу склало 13,6% (на 31 грудня 2010 р. – 14,12%) [11]. Протягом 2013–2014 років Таскомбанк не порушував значень нормативів капіталу та кредитного ризику НБУ.

Протягом 2010–2011 років Отп банк дотримувався нормативів капіталу та кредитного ризику, встановлених НБУ, які знаходилися в межах допустимих значень.

Протягом 2012 року Отп банк дотримувався нормативів капіталу. Нормативи капіталу, які включають мінімальний розмір регулятивного капіталу, норматив адекватності регулятивного капіталу та норматив співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів, протягом 2012 року Отп банком не порушувалися [13]. Протягом 2013–2014 років Отп банк дотримувався нормативів капіталу та кредитного ризику, окрім нормативу максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7), значення якого у 2014 році порушено і дорівнювало 30,39% при нормативному значенні не більше 25%.

Протягом 2010 року Мегабанк дотримувався нормативів кредитного ризику [12]. Протягом 2010 року Мегабанк дотримувався нормативів капіталу. Протягом 2011–2012 років Мегабанк дотримувався нормативів капіталу та кредитного ризику. Протягом 2013–2014 років Мегабанк не порушував значень нормативів капіталу та кредитного ризику НБУ.

Протягом 2010–2012 років Ощадбанк дотримувався нормативів капіталу та кредитного ризику. Протягом 2013 року Ощадбанк дотримувався нормативів капіталу та нормативів кредитного ризику. Протягом 2014 року Ощадбанк не порушував значень нормативів капіталу та кредитного ризику НБУ.

Висновки. Проаналізовано нормативи кредитної діяльності, якими Регулятор контролює банківське кредитування. Якщо порівняти виконання економічних нормативів типовими представниками 4 груп банків України протягом 2010–2014 рр., то можна

Таблиця 4

Динаміка нормативів економічної діяльності банків за 2013 р.

№ з/п	Назва банку	За станом на 01.01.2014						
		Нормативи економічної діяльності						
		Н1	Н2	Н3	Н7	Н8	Н9	Н10
		Нормативне значення						
		120000 тис. грн	10%	9%	25%	8 крат. Н1 (%)	5%	30%
1	Ощадбанк	19351018	25,41	16,44	15,45	208,60	1,83	2,04
2	Отп банк	711968	11,05	11,82	16,84	78,06	0,01	0,02
3	Мегабанк	713 781	14,59	12,58	24,15	228,62	2,82	5,56
4	Таскомбанк	394340	14,95	13,54	23,46	344,17	0,69	4,08

Джерело: складено автором на основі [11; 12; 13; 14]

Таблиця 5

Динаміка нормативів економічної діяльності банків за 2014 р.

№ з/п	Назва банку	За станом на 01.01.2015						
		Нормативи економічної діяльності						
		Н1	Н2	Н7	Н8	Н9	Н10	
		Нормативне значення						
		120000 тис. грн	10%	25%	8 крат. Н1 (%)	5%	30%	
1	Ощадбанк	30752455	31,40	17,83	183,51	0,83	1,0	
2	Отп банк	2596105	10,40	30,39	168,45	0,33	1,45	
3	Мегабанк	840966	13,45	22,82	314,30	2,38	4,32	
4	Таскомбанк	391338	13,75	23,77	404,56	1,85	3,37	

Джерело: складено автором на основі [11; 12; 13; 14]

зробити висновок, що типовий представник першої групи банк – Ощадбанк, типовий представник третьої групи – банк Мегабанк і типовий представник четвертої групи банк – Таскомбанк виконували економічні нормативи, а типовий представник другої групи – Отп банк – не виконував один із економічних нормативів, а саме норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7) протягом 2014 року.

Протягом 2010–2014 рр. вибрані банки значно перевищували нормативне значення мінімального розміру регулятивного капіталу (Н1). Така тенденція позитивно характеризує діяльність банків: збільшуються «безоплатні» ресурси, які сприяють збільшенню прибутку і практично усіх інших економічних нормативів, а це слугує гарантією фінансової стійкості банків.

Протягом 2010–2014 рр. вибрані банки перевищували нормативне значення нормативу достатності (адекватності) капіталу (Н2). Така тенденція свідчить про те, що більшу частку ризику беруть на себе власники банку ніж встановлено нормативом, і меншу частку ризику банк перекладає на кредиторів або вкладників банку.

Протягом 2010–2014 рр. вибрані банки перевищували нормативне значення нормативу співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів (Н3). Така тенденція свідчить про те, що розмір регулятивного капіталу, необхідний для здійснення банками активних операцій був більш ніж достатній, отже є вільні резерви, які не були використані, і банки недоотримали можливий прибуток.

Протягом 2010–2014 рр. вибрані банки не перевищували нормативне значення нормативу максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7), тобто банки обмежили кредитний ризик, який виникає через невиконання окремими контрагентами своїх зобов'язань. Отп банк, норматив Н7 якого склав 30,39% у 2014 році, що є перевищенням нормативного значення на 5,39%, але банк дотримується нормативів капіталу, тому він може проводити кредитні операції та здійснювати вкладення у боргові цінні папери, що перевищують установлений норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7).

Протягом 2010–2014 рр. вибрані банки не перевищували нормативне значення нормативу великих кредитних ризиків (Н8) завдяки значному розміру регулятивного капіталу (Н1) банку. Банки не досягли допустимої концентрації кредитного ризику за окремим контрагентом або групою пов'язаних контрагентів, отже є вільні резерви, які не були використані, і банки недоотримали можливий прибуток. Банки можуть прийняти на себе більше великих кредитних ризиків і отримати більше прибутку.

Протягом 2010–2014 рр. вибрані банки не перевищували нормативне значення нормативу максимального розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру (Н9). Банки не досягли максимального розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру (Н9), отже є вільні резерви, які не були використані і банки недоотримали можливий прибуток. Банки можуть прийняти на себе більше кредитного ризику, який виникає під час здійснення операцій з інсайдерами і отримати більше прибутку.

Протягом 2010–2014 рр. вибрані банки не перевищували нормативне значення нормативу максимального сукупного розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих інсайдерам (Н10). Банки не досягли

максимального допустимого значення нормативу максимального сукупного розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих інсайдерам (Н10), отже є вільні резерви, які не були використані, і банки недоотримали можливий прибуток. Банки можуть прийняти на себе більше сукупної суми усіх ризиків щодо інсайдерів і отримати більше прибутку.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Вісник Національного банку України [Електронний ресурс] : щомісячний науково-практичний журнал Національного банку України / Національний банк України. – Електрон. текстові дан. – Київ : Національний банк України, 2014 – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=4881646>. – Загол. з титул. екрану. – Електрон. версія друк. публікації № 1 січень 2014. – ISSN 2310-2624.
2. Вісник Національного банку України [Електронний ресурс] : щомісячний науково-практичний журнал Національного банку України / Національний банк України. – Електрон. текстові дан. – Київ : Національний банк України, 2013. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=2166992>. – Загол. з титул. екрану. – Електрон. версія друк. публікації № 7 липень 2013.
3. Управление собственным капиталом банка [Електронний ресурс] / Н.В. Ключева. – Електрон. текстові дан. – Ростов-на-Дону : Финансовые исследования, 2003. – Режим доступу : <http://finis.rsue.ru/2003-7/Klyeva.pdf>. – Загол. з титул. екрану. – Електрон. версія друк. публікації № 7 2003.
4. Мы не спешим предугадать, как Базель III нам отзовется... [Електронний ресурс] / К.О. Попов, Ю.Н. Юденков. – Електрон. текстові дан. – Росія : Внутренний контроль в кредитной организации, 2011. – Режим доступу : http://www.reglament.net/bank/control/2011_4_article.htm. – Загол. з титул. екрану. – Електрон. версія друк. публікації 4/2011.
5. Финансово-кредитная деятельность: проблемы теории та практики [Електронний ресурс] : збірник наукових праць: науково-практичне видання / Харківський інститут банківської справи університету банківської справи НБУ. – Електрон. текстові дан. – Харків : Університет банківської справи Національного банку України, 2012. – Режим доступу : <http://fkd.org.ua/article/view/28785/25764>. – Загол. з титул. екрану. – Електрон. версія друк. публікації 1(12)/2012.
6. The Role of Capital in Financial Institutions [Electronic resource] : working paper 95-01 \ Allen N. Berger, Richard J. Herring, Giorgio P. Szego. – Electronic text data. – USA : Wharton, 1995. – Mode of access : <http://fic.wharton.upenn.edu/fic/papers/95/9501.pdf>. – Title from title screen.
7. The relationship between capital and earning in banking [Electronic resource] : working paper 94-17 / Allen N. Berger. – Electronic text data. – USA : Wharton Financial Institutions Center, [1994]. – Mode of access : <http://fic.wharton.upenn.edu/fic/papers/94/9417.pdf>. – Title from title screen.
8. Розподіл банків на групи за розміром активів на 2013 рік [Електронний ресурс] / Незалежна Асоціація Банків України. – Електрон. текстові дан. – [Україна], [2013]. – Режим доступу : http://www.nabu.com.ua/Analitics/Grbank_2512_12.pdf. – Загол. з титул. екрану.
9. Національний банк України постанова № 368 від 28.08.2001 про затвердження інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Електрон. текстові дан. – Україна, 2001. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01/print1425576451253408>. – Загол. з титул. екрану.
10. Закон України про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс] / Л. Кучма. – Електрон. текстові дан. – Київ, 2000. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2121-14/print1425576451253408>. – Загол. з титул. екрану.
11. Фінансова звітність (Архів) [Електронний ресурс] / Таскомбанк. – Електрон. текстові дан. – Україна, 2006. – Режим доступу : http://www.tascombank.com.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=94&Itemid=107. – Загол. з титул. екрану. – Відомості зібрані за 2010–2014 роки.
12. Звітність [Електронний ресурс] / Мегабанк. – Електрон. текстові дан. – Україна, 2006. – Режим доступу : <http://www.megabank.net/ua/reports/>. – Загол. з титул. екрану. – Відомості зібрані за 2010–2014 роки.

13. Звіти Банку [Електронний ресурс] / Отп-банк. – Електрон. текстові дан. – Україна, 2006. – Режим доступу : http://www.otpbank.com.ua/about/informations/annual_reports/. – Загол. з титул. екрану. – Відомості зібрані за 2010–2014 роки.
14. Звітність [Електронний ресурс]/ Ощадбанк. – Електрон. текстові дан. – Україна, 2006. – Режим доступу : <http://oschadnybank.com.ua/about/reporting/>. – Загол. з титул. екрану. – Відомості зібрані за 2010–2014 роки.

УДК 658.16.016.7

Нагайчук В.В.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри «Фінанси і кредит»*

*Вінницького навчально-наукового інституту економіки
Тернопільського національного економічного університету*

ФІНАНСОВЕ ОЗДОРОВЛЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ У КОНТЕКСТІ ЗМІЦНЕННЯ ЇХНЬОГО ФІНАНСОВОГО СТАНУ

Стаття присвячена питанню фінансового оздоровлення підприємств у контексті зміцнення їхнього фінансового стану. Визначено сутність фінансового оздоровлення підприємств згідно з різними підходами. Обґрунтовано шляхи фінансового оздоровлення в умовах невизначеності. Розроблено рекомендації щодо реалізації заходів з фінансового оздоровлення підприємств з використанням стратегічних, тактичних і оперативних механізмів шляхом усунення неплатоспроможності, відновлення фінансової стійкості, забезпечення фінансової рівноваги протягом тривалого періоду.

Ключові слова: фінансове оздоровлення, підприємства, підхід, антикризові заходи, механізм, банкрутство, криза, фінансова рівновага.

Нагайчук В.В. ФИНАНСОВОЕ ОЗДОРОВЛЕНИЕ ПРЕДПРИЯТИЙ В КОНТЕКСТЕ УКРЕПЛЕНИЯ ИХ ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ

Статья посвящена вопросу финансового оздоровления предприятий в контексте укрепления их финансового состояния. Определена сущность финансового оздоровления предприятий согласно разным подходам. Обоснованы пути финансового оздоровления в условиях неопределенности. Разработаны рекомендации относительно реализации мероприятий по финансовому оздоровлению предприятий с использованием стратегических, тактических и оперативных механизмов путем устранения неплатежеспособности, возобновления финансовой стойкости, обеспечения финансового равновесия на протяжении длительного периода.

Ключевые слова: финансовое оздоровление, предприятия, подход, антикризисные мероприятия, механизм, банкротство, кризис, финансовое равновесие.

Nagaychuk V.V. FINANCIAL RECOVERY OF THE ENTERPRISES IN THE CONTEXT OF STRENGTHENING THEIR FINANCIAL CONDITION

The article focuses on financial recovery of the enterprises in the context of strengthening their financial condition. It defines the essence of financial recovery of enterprises according to different approaches. The ways of financial recovery in the conditions of uncertainty are grounded. Recommendations regarding the implementation of activities on financial recovery of enterprises with strategic, tactical and operational mechanisms by eliminating insolvency, the resumption of financial stability, financial equilibrium in the longterm period are developed.

Keywords: financial recovery, company, approach, anticrisis measures, mechanism, bankruptcy, crisis, financial equilibrium.

Постановка проблеми. В умовах глибокої системної кризи, яка охопила майже всі аспекти життя – політичний, соціальний та економічний, більшість вітчизняних підприємств перебувають на межі виживання, стають банкрутами та припиняють своє існування.

За таких умов виникає необхідність визначення механізмів та методів фінансового оздоровлення підприємств, що має ґрунтуватися на поглибленому аналізі фінансового стану підприємства та особливостей його діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі теоретичні та методичні аспекти фінансового оздоровлення підприємств знайшли відображення у працях вітчизняних і зарубіжних науковців, серед яких: М. Аїстова, Є. Андрущак, О. Антонова, Е. Архипчук, І. Бланк, Н. Брюховецька, І. Булев, В. Грачов, О. Дацій, В. Дроздова, Л. Зуева, Г. Кадиков, І. Косарева, Е. Коротков, Е. Куліш, Л. Лігоненко, Б. Полякова, М. Пушкар, С. Рамазанов, В. Ращупкіна, Р. Сайфулін, С. Салига, І. Стефанюк, О. Терещенко, А. Ткачов, І. Цигилик, Є. Чернявська та ін. При всій

значущості наукових досліджень низка питань у цій царині досі залишається недостатньо опрацьованими. Вимагають розгляду та розробки концептуальні теоретичні засади та методичні підходи щодо створення науково обґрунтованої та дієвої програми фінансового оздоровлення підприємств.

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати завдання дослідження, яке полягає у визначенні сутності фінансового оздоровлення підприємств у контексті зміцнення їхнього фінансового стану, обґрунтуванні шляхів фінансового оздоровлення підприємств в умовах невизначеності та розробленні рекомендацій щодо реалізації заходів з фінансового оздоровлення вітчизняних підприємств з використанням стратегічних, тактичних і оперативних механізмів шляхом усунення неплатоспроможності, відновлення фінансової стійкості, забезпечення фінансової рівноваги у тривалому періоді.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансове оздоровлення – відносно нове і спірне для економічної науки поняття, що з'явилося одночасно з початком формування ринкових відносин. У сучас-